

Museu d'Art Contemporani de Barcelona

PRESENTACIÓ

Certament, vivim en un moment en el qual la pedagogia artística està cada vegada més institucionalitzada, i en el qual l'art museïficat esdevé, sobretot, paradigma retòric contra el que es percep com a caos social. D'aquesta manera el museu i la ciutat es converteixen en una mena de República de les lletres, i l'artista és un patriarca nacional. En un món en el qual el paradigma és el multiculturalisme i la política acadèmica es guia per allò «políticament correcte», ens veiem inclinats a imaginar-nos una construcció artística en la qual l'«altre» pot parlar amb nosaltres, quan en la majoria dels casos no és així, i d'aquesta manera tendim a anul·lar qualsevol tipus de diferència i antagonisme. En aquest context, el discurs que es proposa des dels museus és homogeneïtzant i repressiu; respon al desig de representar una història única en la qual l'«altre», els grups subalterns, no poden parlar amb veu pròpia. En aquest context, doncs, és necessari que des d'un museu com el MACBA es reconegui que el discurs que s'articula fonamentalment des de la Col·lecció no sols pot explicitar les lluites

i els sistemes de dominació, sinó que esdevé allò a través del qual es lluita, és el poder que es vol obtenir, ja que està vinculat al discurs, al desig i al poder. Amb l'apogeu del turisme com a sistema productiu, el consum deixa de tenir un caràcter passiu, i podem parlar d'un consum productiu en el qual el subjecte busca identitats més que no pas la pròpia individualitat. En aquesta situació, la història que un museu pot estar destinat a narrar —una història situada al mateix nivell que el parc temàtic— s'ubica en un present continu disfressat de falsa memòria en la qual les relacions del subjecte es basen merament en el consum, i el subjecte polític és substituït pel consumidor. En aquest context, la necessitat de crear una memòria crítica basada en aquells aspectes que són exclosos, que en general no entren en la història oficial, és fonamental.

Com ho foren les catedrals en el passat, el museu és la catedral d'avui i el portador-creador de les noves mitologies. Si la societat del segle XIX va tendir a historiar i a mitificar un present i un passat que eren d'uns pocs, però als quals se'ls volia donar carta de naturalesa i establir-ho com de tots, avui el museu ha de revelar aquesta mitologia. La nostra identificació amb la nostra comunitat, amb la nostra societat, amb la nostra tradició política i amb la nostra herència intel·lectual s'intensifica quan l'assumim com a nostra i no com a pròpia de la naturalesa, elaborada més que trobada, una entre diverses que l'ésser humà ha creat. El que és important és la nostra fidelitat envers els altres éssers humans, units contra l'obscuritat, i no el nostre desig que les coses quedin bé. Això resulta en una estratègia estètica que acull moments fins ara inarticulats entre allò públic i allò privat, que reestructura el passat i el present, i que, a través de l'acció de l'obra d'art, facilita relacions inexplorades entre esdeveniments històrics o biogràfics, innovacions artístiques i un sentit més ampli de comunitat cultural.

Museu d'Art Contemporani de Barcelona: atri

Vista general Col·lecció MACBA

ANTECEDENTS I CREACIÓ

Els antecedents de l'actual Museu d'Art Contemporani de Barcelona es remunten a l'any 1959, quan el crític d'art Alexandre Cirici Pellicer va defensar la necessitat de crear un Museu d'Art Contemporani a Barcelona.

Entre els anys 1960 i 1963, Cirici i Cesáreo Rodríguez Aguilera van encapçalar un grup de persones que van començar a aplegar una col·lecció amb l'objectiu que fos la base del futur museu, provisionalment instal·lat a la cúpula del cinema Coliseum, local cedit pel Foment de les Arts Decoratives. A la seva declaració fundacional d'intencions, Cirici sostenia que el Museu d'Art Contemporani de Barcelona havia de ser una plataforma activa, una plataforma d'irradiació de l'art del seu temps. I per això, alhora que aplegava voluntats entorn del nou museu per trobar-li un emplaçament definitiu i per constituir-ne la col·lecció, va posar en marxa una sèrie d'exposicions –vint-i-tres en total– amb els artistes –catalans i forans– del moment, entre les quals podem destacar les dedicades a Moisès Villèlia, Antoni Bonet, Àngel Ferrant, Jean Fautrier, Albert Ràfols Casamada, Romà Vallès, Jordi Curós, Josep Maria de Sucre o August Puig, entre d'altres. Això no obstant, la seva aposta per l'art contemporani va topar amb les vacil·lacions d'unes autoritats no democràtiques i amb els recels d'una societat civil que, amb algunes notables excepcions, era encara molt refractària a les noves formes artístiques. El febrer del 1963, la celebració de l'exposició *L'art i la pau*, amb un clar compromís polític, va posar en evidència els límits de la permissivitat existents i contribuï a posar fi a l'aventura de Cirici i Aguilera. Per atzars diversos, els fons que restaren al museu –molts artistes catalans retiraren l'obra que havien deixat en dipòsit en veure que el projecte no podia continuar– anaren a parar al Museu Víctor Balaguer de Vilanova i la Geltrú, on s'exhibiren durant anys lluny del gran públic i sense una política d'adquisicions ni una clara voluntat de continuïtat.

L'any 1985, el llavors conseller de Cultura de la Generalitat, Joan Rigol, va reprendre la idea del Museu d'Art

Visita comentada

Alicia Framis. *Solitud a la ciutat. Remix*. Maig del 2000

Contemporani, compartida també pels responsables municipals de l'Àrea de Cultura, encapçalats per l'aleshores coordinador de l'àrea, Pep Subirós. El text del Pacte Cultural, promogut per Rigol i consensuat per ambdues administracions en aquell moment, ratificà la creació d'un consorci constituït per la Generalitat i l'Ajuntament de Barcelona per situar un museu a l'antiga Casa de la Caritat. El relleu del conseller al cap de pocs mesos, però, aturà el projecte.

L'any 1986 l'Ajuntament de Barcelona, amb Pasqual Maragall al capdavant, proposà a l'arquitecte nord-americà Richard Meier que s'encarregués del projecte del nou museu. L'Àrea de Cultura de l'Ajuntament va encarregar als crítics Francesc Miralles i Rosa Queralt la redacció d'una memòria en la qual quedés definit el futur museu.

L'any 1987 es constituï la Fundació del Museu d'Art Contemporani, presidida per l'empresari Leopoldo Rodés, que marcava l'entrada de la iniciativa privada en el projecte. El nou museu va néixer de la creació, l'abril del 1988, del Consorci del Museu d'Art Contemporani, integrat per la Generalitat de Catalunya, l'Ajuntament de Barcelona i la Fundació Museu d'Art Contemporani. D'acord amb els seus estatuts, les dues administracions públiques que integren el consorci aportaven els recursos necessaris per a la construcció de l'edifici i per al funcionament ordinari del museu, mentre que la Fundació tenia com a finalitat generar els recursos econòmics per configurar-ne la col·lecció pròpia. El Consorci té com a objectiu la creació i gestió del museu. El MACBA es va inaugurar públicament el 28 de novembre de 1995.

Espai de Lectura, Martha Rosler. Octubre 1999 - gener 2000

Camps de forces. Abril - juny 2000

EL MACBA I EL RAVAL

El MACBA s'inscriu en tota una sèrie de projectes duts a terme a Barcelona durant els anys vuitanta i la primera meitat dels noranta, que tenien com a objectiu la transformació urbana de la ciutat, així com la seva orientació cap a un tipus d'economia extravertida basada fonamentalment en el sector terciari, i especialment en el turisme. Els canvis que Barcelona ha sofert durant aquests anys corresponen a moviments semblants als que han experimentat altres ciutats del món, i formen part de la transformació dels modes de producció i de relació generats a partir de la mundialització del capital i de la globalització. La creació del MACBA fou, sens dubte, un element significatiu d'aquesta situació, de la qual hem de ser conscients a l'hora de pensar una col·lecció permanent.

L'obertura del MACBA constitueix, doncs, una baula més en la cadena de transformacions urbanístiques encaminades a convertir el centre històric de Barcelona, i en concret el barri del Raval, en un nucli cultural. Aquest nou equipament està projectat per contribuir, doncs, a la transformació que el barri del Raval ja estava experimentant d'ençà que es va posar en marxa el pla anomenat «Del Seminari al Liceu», destinat a fer-ne una zona amb una forta presència de centres culturals i universitaris. Així, el MACBA se suma a equipaments ja existents, com la Biblioteca de Catalunya, el CSIC, l'Escola Massana i els teatres Romea i Poliorama; i a d'altres de concepció més moderna o de construcció recent, com el Centre d'Art Santa Mònica, el nou Liceu reconstruït, la Facultat de Periodisme de la Universitat Ramon Llull, la futura Facultat de Geografia i Història de la Universitat de Barcelona i el Centre de Cultura Contemporània de Barcelona (CCCB).

Concretament, el MACBA és una peça important en la configuració del nucli arraïmat entorn de la plaça dels Àngels, que inclou l'antic Convent del mateix nom, i els equipaments que ocupen el recinte de l'antiga Casa de la Caritat: el CERC al Pati Manning, el CCCB

pròpiament a la Casa de la Caritat, la Facultat de Periodisme al pati annex i el MACBA, situat en una ala de la Casa de Caritat que es va decidir enderrocar per emplaçar-hi el museu.

L'EDIFICI

L'experiència de Richard Meier en el camp de la realització de projectes i de construcció de nous museus ha estat amplament demostrada en els molts precedents de la seva arquitectura museològica. El Museu d'Art Modern de la Villa Strozzi, a Florència (1973); l'Athénéum de New Harmony, Indiana (1975-1979); el High Museum of Art, d'Atlanta, Geòrgia (1980-1982); el Museu d'Arts Decoratives de Frankfurt (1979-1984), l'ampliació del Des Moines Art Center, a Iowa (1982-1984); el projecte del nou Museu de l'Haia i el Museu Getty de Los Angeles, a Califòrnia, són alguns dels que acrediten l'especialització d'aquest arquitecte nord-americà, així com el seu reconeixement internacional.

L'arquitectura de Meier es basa en un racionalisme clar, amb cites als mestres del moviment modern i en particular a Le Corbusier, que combina les línies rectes amb les línies corbes en un diàleg constant entre els espais interiors i la llum exterior, que penetra a l'edifici a través de galeries i grans lluernes.

El Museu d'Art Contemporani de Barcelona, que s'inscriu plenament en el llenguatge meierà, és concebut com un edifici de traçat longitudinal de 120 x 35 m de base, en el qual s'inscriu una peça base circular que travessa verticalment les quatre plantes i a partir de la qual s'articulen les diferents zones d'exposició.

La voluntat de Meier d'integrar la llum en els projectes com a part definidora i generadora d'espais fa que la llum natural-zenital arribi a cada planta de l'edifici. Per fer possible aquesta penetració de la llum, Meier separa alguns forjats de la línia de façana. Aquest mateix concepte és el que determina l'atri, un espai a manera de galeria vertical,

MACBA. © Foto: Raimón Solà

paral·lel a la façana principal, que filtra i reparteix la llum a les diverses zones d'exposició. Aquesta galeria vertical compleix la doble funció de comunicar els espais interiors i els exteriors, a través d'unes rampes que permeten accedir a cada planta i d'un passadís que condueix a les sales d'exposició, amb l'objectiu d'aconseguir una comunicació simbòlica entre el món interior del museu i l'espai exterior de la nova Plaça dels Àngels.

Meier proposa un edifici de tres nivells i una planta subterrània. La planta superior té un sostre més alt que el de les altres plantes i aprofita íntegrament la llum zenital. La planta baixa té continuïtat a l'exterior a través d'un pati reservat per a obres exposades a l'aire lliure, que ocupa la línia limítrofa entre el museu i l'edifici de la Casa de la Caritat.

En un dels extrems de l'edifici se situen, bàsicament, els serveis i les oficines, repartits en un bloc de 7 nivells entre plantes i entreplantes, per tal de deixar el màxim espai lliure de cada planta per a les activitats expositives del museu.

LA COL·LECCIÓ, EXPOSICIONS TEMPORALS I ACTIVITATS

El 19 de juny de 1997 es van signar els convenis de dipòsit entre el MACBA i les tres institucions que conformen el Consorci, amb la qual cosa es creava oficialment la Col·lecció del museu.

La Col·lecció del MACBA es constitueix a partir dels fons dipositats en el museu per les tres institucions que conformen el Consorci: la Generalitat de Catalunya,

l'Ajuntament de Barcelona i la Fundació Museu d'Art Contemporani, a més d'altres conjunts d'obres cedides al Consorci o dipositades per altres institucions o per col·leccionistes privats.

Tot i que des de la seva integració en el Consorci aquestes col·leccions s'articulen i desenvolupen d'acord amb les línies directrius establertes pel museu, els seus orígens són diversos, i en la seva especificitat reflecteixen moltes de les complexitats i les contradiccions fins ara existents que caracteritzen la nostra història més recent, tant a escala cultural com política.

La Col·lecció del MACBA, centrada bàsicament en l'art de la segona meitat del segle xx, reuneix un nombrós conjunt d'obres d'artistes catalans, espanyols i internacionals. Sense ser antològica, permet fer un recorregut per alguns dels aspectes fonamentals de la creació artística contemporània, alhora que vol contribuir a l'exercici d'una memòria crítica.

A més de la presentació de la Col·lecció, el MACBA programa exposicions temporals que complementen la narració històrica sobre l'art contemporani que presenta la Col·lecció, i centren l'atenció en artistes i moments concrets de rellevància singular.

El programa d'activitats que es desenvolupa en paral·lel a les exposicions incideix en diferents aspectes relacionats amb la programació expositiva, i a la vegada obre altres àmbits de reflexió i treball que analitzen críticament el paper del museu a la ciutat a través de diferents formats, com ara cicles de conferències, seminaris, cursos o tallers.

PER A MÉS INFORMACIÓ US SUGGERIM

Per a més informació sobre la Col·lecció del MACBA, podeu consultar el Dossier Educatiu dedicat a la Col·lecció.

VISITES COMENTADES

Aquest material està pensat per a ús del professorat que vulgui visitar l'exposició amb un grup d'estudiants en visita comentada.

PER CONCERTAR VISITES COMENTADES CAL TRUCAR AL TEL. 93 412 14 13 DE DILLUNS A DIVENDRES (EXCEPTE DIMARTS) DE 10 A 14 h

Coordinació: Serveis Culturals
Tel. 93 412 08 10 (ext. 382)
educacio@macba.es

**MAC
BA** Museu d'Art
Contemporani
de Barcelona

Plaça dels Àngels, 1
08001 Barcelona
Tel.: 93 412 08 10
Fax: 93 412 46 02
www.macba.es

Horaris:
Feiners, d'11 a 19.30 h
Dissabtes, de 10 a 20 h
Diumenges i festius, de 10 a 15 h
Dimarts tancat